

DONATEURSDAG HERKENNING op zaterdag 4 september in de Twee Marken in Maarn. Een impressie.

Schitterend herfstweer is het op 4 september. Het prachtige groene dorp Maarn ligt te stralen in de zon. Even denk ik: ik zou liever buiten zijn, een wandeling maken....., maar ik heb me nu eenmaal opgegeven voor de Donateursdag van Herkenning en bovendien heb ik beloofd een verslagje te schrijven.

Binnengekomen voel ik me toch snel thuis tussen de 37 aanwezige lotgenoten plus het bestuur. De zaal ziet er uitnodigend uit met de potten roze cyclamen op de tafels.

Cuny Holthuis heet ons welkom.

Het programma staat geprojecteerd op een groot scherm. De kennis op het gebied van de toepassing van moderne media die Johan Wagenaar heeft binnengebracht bij Herkenning, lid van het bestuur als vertegenwoordiger van de jongerengroep van de na 1950 geboren, is direct zichtbaar.

Wij krijgen een mooie overzichtelijke presentatie te zien van de resultaten uit het verleden en de plannen voor de toekomst.

Johan wordt ook de moderator van de nieuwe website.

In een positieve en rustige sfeer wordt geïnventariseerd wat de meningen zijn van de aanwezigen over het beleidsplan, de toekomstplannen. Deze meningen worden meegenomen bij de vaststelling van dit plan. Het symposium “Het taboe voorbij?” op 24 april wordt een paar keer gememoreerd.

Nogmaals wordt uitgesproken, dat het forum op die dag geweldig was. Jammer dat de TV daar niet bij aanwezig was merkt een van de aanwezigen op.

Ik kon er helaas niet bij zijn, maar het uitermate informatieve verslag van Gonda Scheffel heeft me een heel goede indruk gegeven.

Herkenning komt langzamerhand steeds meer

naar buiten. Ik ben daar heel blij om, ik was bij deze dag juist daarom aanwezig, omdat de focus nu op de toekomst gaat liggen en minder op het verleden.

Dat verleden is er, het is niet meer te veranderen, we moeten het nu doen met wat het van ons gemaakt heeft.

Er wordt ook in de “buitenwereld” langzamerhand positief gereageerd: alom is er bijvoorbeeld respect voor het feit, dat ook de leden van Herkenning positief reageerden op het digitaal toegankelijk maken van alle kranten van de NSB.

Na de koffiepauze nam Cuny de inleiding die Jonna Lind ons presenteren over de verhalen in het Open Archief en de analyse daarvan voor haar rekening. Jonna was helaas door ziekte op het laatste moment verhinderd.

Het Open Archief zal in januari 2011 worden ondergebracht bij het Nationaal Archief.

(www.hetopenarchief.nl) De overdracht roept de nodige vragen op, die zorgvuldig worden beantwoord. In de begeleidingscommissie van deze overdracht zijn Cuny Holthuis en Chris van der Heijden vertegenwoordigd.

Er moet meer gebeuren dan alleen het vastleggen van de verhalen en dat wordt nu mogelijk.

Tijdens de goedverzorgde lunch viel het me opnieuw op, hoe gemakkelijk we, ook als we elkaar niet eerder hadden ontmoet, met elkaar kunnen praten. Het aanwezig zijn bij

Informatie over de Werkgroep Herkenning

Secretariaat:

Nieuwsteeg 12
4196 AM Tricht
06-37134847
email: secretariaat@werkgroepherkenning.nl
Adreswijziging s.v.p. aan het secretariaat

Landelijke hulptelefoon:

030 6701979

Bestuur:

Cuny Holthuis-Buve, voorzitter
Ton Scheffel, secr.-penningmeester
Jeanne Diele-Staal, lid
Ab van Aldijk, lid
Johan Wagenaar, lid

Regiocoördinatoren:

Friesland	Roelie Ansingh	0512 303174
Groningen	Jurriën Oortwijn	050 3110955
Drenthe	Pieter Kempers	0591 659904
Flevoland	Pragit Koot	0320 412116
Brabant	Hans van Hoof	0413 475838
Limburg	Margreet Vorstenbosch	046 4373822
Zuid-Holland	Dirk Mostert *	010 2622645
Salland & Twente	Arjen & Mieke de Groot	053 4344801

* b.g.g. het secretariaat

Contactpersoon partners van:

Joke Snijders 033 4617673

Contact Kinderen van Duitse Militairen:

Ab van Aldijk 023 5240898 of 06 533382670

Redactie Bulletin:

Cuny Holthuis-Buve
Gonda Scheffel-Baars, hoofdredacteur
scheffelbaars@planet.nl

Webmaster:

Tosh Koot

Voor het laatste nieuws over activiteiten van de Werkgroep Herkenning en over andere zaken die voor de doelgroep van Herkenning van belang kunnen zijn, raadpleeg de website:
www.werkgroepherkenning.nl

Donateur worden van Herkenning?

U kunt donateur worden van de Stichting Werkgroep Herkenning. U ontvangt dan ons informatiebulletin dat eens per kwartaal verschijnt. Ook kunt u deelnemen aan de activiteiten die onze Stichting organiseert. De Stichting vraagt van de donateurs een jaarlijkse bijdrage van € **20,00**. Een hogere bijdrage is uiteraard welkom. Kunt u een bedrag van € 20,00 niet missen, dan mag dat echter geen belemmering zijn om u te laten inschrijven, elke andere lagere bijdrage is welkom.

U kunt uw bijdrage storten op **rekeningnummer 5285797**, ten name van **Stichting Werkgroep Herkenning**, Nieuwsteeg 12, 4196 AM Tricht, onder duidelijke vermelding van uw naam en adres (zeker bij telebankieren is dit heel belangrijk!)

Mocht u vragen hebben omtrent deze procedure, neem dan contact op met het secretariaat: 06-37134847, Nieuwsteeg 12, 4196 AM Tricht
secretariaat@werkgroepherkenning.nl

Bijdragen inzenden voor het Bulletin:

De redactie bekijkt binnengekomen stukken op:

- goede leesbaarheid
- eenduidigheid wat de inhoud betreft
- lengte van de tekst in verhouding tot de beschikbare ruimte

Indien nodig wordt met de schrijver van de tekst overleg gepleegd.

De inhoud van de stukken mogen niet strijdig zijn met de doelstellingen van Herkenning.

Als een bijdrage van iemand wordt opgenomen, geldt dat de redactie voor de inhoud ervan geen verantwoordelijkheid draagt.

Verdere informatie in het colofon op de laatste pagina van dit Bulletin

bijeenkomsten van Herkenning is iedere keer weer een onderdompeling in een warm bad: daar hoor ik bij.....

Na de pauze spraken Zus (Jaitsche) Wassenaar, Marit de Bree, Henk Eefting en Elfriede van Lokeren over hun publicaties. De titels van hun boeken zijn respectievelijk: "Het Pak van mijn vader", uitgekomen in 2009, "Het vreselijke zwijgen", uitgekomen in 1994, "De achterkant van de Bevrijding, een NSB boer in Drente" uit 2003 en "Tweederangs Kind", uit 2005.

De een vertelde over de redenen van zijn of haar publicatie, de ander ging meer op de inhoud in. Ook hier de verschillen in de lotgevallen en de beleving daarvan, alle even indringend, maar met dezelfde rode draad. Ook het effect van het opschrijven was niet bij ieder hetzelfde. Het was goed dit weer te beseffen:

er is geen sprake van DE geschiedenis van de KFO en DE beleving

van de gebeurtenissen. De zaal luisterde stil, aandachtig en respectvol. Aan het eind werden aan sprekers indringende vragen gesteld, waar rustig en open op geantwoord werd. In de veilige omgeving van deze donateursdag kon ieder zich vrijelijk uitpreken en deed dat ook.

Vele boeken werden verkocht. Elke spreker werd met applaus bedankt en voor allen was er een mooi boeket bloemen.

Het bestuur werd en plein public en individueel door velen bedankt voor het organiseren van deze dag.

Na nog wat nagesprekjes ging ik met een goed gevoel weer naar huis. Het gaat de goede kant op met Herkenning!

Ik had geen spijt van deze prachtige najaarsdag binnen zijn geweest in plaats van buiten.

Marjolijn van Dierendonck

Van de redactie

Dit nummer van het Bulletin verschijnt iets later dan gewoonlijk. Het kopieerbedrijf waar het blad vervaardigd wordt was wegens vakantie in de eerste weken van september gesloten.

In het blad Cogiscope van juni werd de tekst afgedrukt die Chris van der Heijden uitsprak op het symposium 'Daders, slachtoffers, omstanders' op 22 april j.l. in Zwolle. In dit bulletin een samenvatting hiervan met uitgebreide citaten eruit.

Een aantal punten in Van der Heijdens betoog bevestigen en vullen aan wat ik in een voordracht (die ik in reserve hield voor 'ons' symposium) opmerkte over de waarheid en de waarde van 'ons' verhaal. Uit die voordracht, in samenvatting, een aantal punten.

Rien van Beek, 22 jaar lang als wetenschappelijk hoofdmedewerker verbonden aan de VU, schreef voor het blad Kleio van de vereniging van leraren geschiedenis een stuk over het ontbreken van informatie over de Bijzondere Rechtspleging in schoolboeken. Van Gjalt Zondergeld verscheen een boek over de vader van Dick Woudenberg en het Nederlands Arbeidsfront waarvan hij een belangrijke leider was. Dick schreef een persoonlijke impressie over wat het lezen van het boek bij hem opriep.

Dineke Swart attendeerde ons op een boekje van Kees Kolthoff over het schrijven van een levensverhaal.

Elfriede van Loker schreef haar verhaal in 'Tweederangsmeisje' waar ik een korte boekbespreking over geschreven heb. De schrijfster was aanwezig op de donateursdag waarover u in dit bulletin verslag wordt gedaan.

Op die donateursdag is het beleidsplan aan de orde gesteld, een samenvatting ervan treft u in dit bulletin aan.

Kombi, onze zusterorganisatie jubileerde, een impressie van het jubileum laat u meebelevan wat er die dag gepresenteerd werd.

Gerrit Bothof reageerde op een uitspraak in het interview met Johan Wagenaar in het vorige bulletin.

In Westerbork werden twee boeken – over Westerbork als interneringskamp en over NSB-kinderen - gepresenteerd op zondag 5 september. Jeanne Diele-Staal was namens Herkenning hierbij aanwezig.

Ceciel Huitema heeft Cogis verlaten. Haar opvolgster, Jonna Lind, gaat verder met haar werk voor het Open Archief dat onderdeel gaat worden van het Nationaal Archief.

We hebben ook informatie overgenomen van de Stichting Verwantschapsvragen. Hun website is de moeite van het bezoeken waard.

Wij hopen dat dit bulletin u weer een variatie aan interessante onderwerpen biedt.

Namens de redactie,
Gonda Scheffel-Baars

Vanuit het bestuur

Toekomst Herkenning

Er is op de donateursdag gesproken over hoe we verder gaan met Herkenning de komende twee jaar. Het bestuur heeft een beleidsplan gemaakt dat op de donateursdag besproken is. Een verkorte versie van de evaluatie van het vorige beleidsplan en het concept beleidsplan voor de komende twee jaren vindt u elders in dit Bulletin. Wie de integrale tekst wil inzien, kan deze aanvragen bij het secretariaat.

Bijeen op de donateursdag

Op zaterdag 4 september hielden we onze donateursdag. Hoewel er minder donateurs waren dan andere keren hebben we een heel goede dag met elkaar gehad. Het was goed om te merken dat men met veel belangstelling heeft aangehoord, waar het bestuur zich de komende twee jaar mee bezig wil houden. De veelal nuttige opmerkingen die hierover gemaakt zijn, zijn genotuleerd en zullen zeker met zorgvuldigheid worden bekeken en waar mogelijk toegepast. Het bestuur heeft het als

prettig ervaren om zo met de aanwezigen het beleidsplan door te nemen.

Ook was het plezierig om na het officiële gedeelte onder het genot van een drankje nog met elkaar in contact te komen en na te praten. Dit was een wens die vorige jaren al door donateurs was geuit. Een reden om dit jaar geen overvol programma te hebben.

Mening van Herkenning doet ertoe

Medio augustus werd Herkenning benaderd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag met het verzoek of wij aanwezig wilden zijn bij een ronde tafel gesprek over het op internet zetten van foute kranten uit WOII. Als bestuur hebben wij toen besloten om de donateurs naar hun mening te vragen, en daar is door zo'n 50 mensen op geantwoord. De overgrote meerderheid was het eens met de mening van het bestuur dat openbaarheid en snelle toegankelijkheid een goede zaak is. In dit Bulletin een samenvatting van het verslag van de reacties en de bijeenkomst. Wie het integraal wil lezen kan het bij het secretariaat aanvragen. Het feit dat zoveel mensen in korte tijd hebben gereageerd, is een bewijs dat ook voor ons als Herkenning internet een nuttig medium is. Wij zullen dit ook meer gaan gebruiken.

Aan een kascommissie blijkt geen behoefte

In twee vorige Bulletins hebben wij u gevraagd of er mensen zijn die in een kascommissie willen zitten. Wij wilden u graag in de gelegenheid stellen om zelf te controleren wat er met de donateursgelden gebeurt. Op die oproep is nog niet gereageerd; daarom gaan wij ervan uit dat er geen behoefte is aan zo'n extra controle.

Gespreksgroep jongeren (geborenen na 1950)

In april is er landelijk een kleine gespreksgroep gestart voor geborenen na 1950. Intussen is gebleken hoe nodig het ook voor deze generatie is dat er een mogelijkheid is om met elkaar in gesprek te gaan, je lot met elkaar te delen. Meerderen van hen zitten in de WAO. Kunnen maar moeizaam het reisgeld opbrengen of zijn al dermate vermoeid na de reis, dat het moeilijk is om nog voldoende energie op te brengen voor de gespreksgroep. Er wordt gekeken hoe er op de beste manier doorgegaan kan worden

met deze groep en/of er b.v. volgend voorjaar een nieuwe groep gestart zal kunnen worden. Bent u geboren na 1950 en wilt u ook graag eens met anderen praten die ook kind/kleinkind zijn van (een) 'foute' ouder(s), geeft u dit dan op aan het secretariaat, zodat wij onze plannen hiervoor kunnen maken.

Gespreksgroep ouderen

Vanaf het begin van de werkgroep Herkenning zijn de regionale gespreks(lotgenoten) groepen een speerpunt geweest. In het begin waren er veel gespreksgroepen, maar de animo om hieraan deel te nemen nam sterk af. Toch blijkt (door de telefoontjes die bij het telefoonteam van Herkenning binnenkomen) dat er nog steeds mensen zijn die wel graag een gespreksgroep zouden willen bijwonen. Tot nu toe bieden wij hen niets, omdat het er per regio te weinig zijn. We willen daarom als bestuur bekijken of het organiseren van een landelijke gespreksgroep op een makkelijk te bereiken plek in het midden van het land haalbaar is. Als u daar interesse voor hebt, wilt u dit dan melden bij het secretariaat. Op de donateursdag hebben zich hiervoor 2 mensen opgegeven. En een enkele donateur staat al een poosje op de wachtlijst.

Hartelijke groeten,
namens het bestuur,
Cuny Holthuis
Jeanne Diele-Staal

TWEEDERANGS MEISJE

Door Elfriede van Loker, uitgeverij Graveen,
ISBN 90-808061-2-9

Op de voorkant van het boek staat ze, Hannelore, met in haar hand de Schultute, de kartonnen puntzak met snoep die ze, zoals daar gebruikelijk, kreeg op haar eerste schooldag in Duitsland. Haar schooltas hangt op haar rug en ze kijkt fier naar de fotograaf: een eerste kennismaking met de dochter van een Duitse moeder en een Nederlandse vader.

Het boek begint met het vertrek van haar vader die terugkeert naar zijn vrouw en kinderen – en daarmee is meteen een tweede thema van het boek duidelijk: Hannelore's moeder Agnes is een ongehuwde moeder. De relatie met haar dochter laat veel te wensen over, want Agnes ervaart Hannelore als een blok aan haar been. Gelukkig vindt Hannelore telkens op haar weg mensen met wie ze, al is het vaak maar voor heel kort, een band opbouwt en die om haar geven.

Daarom is dit boek, dat de jaren vlak voor de oorlog tot vlak erna bestrijkt, toch een heel positief boek geworden.

Hannelore maakt heel wat mee, pendelt heen en weer tussen Duitsland en Nederland, is heel vaak van haar moeder gescheiden, heeft het moeilijk als ze weer eens ergens afscheid moet nemen, maar toch lijkt ze er niet erg onder te lijden.

Het boek is in een nuchtere stijl geschreven, en je leest het in één adem uit.

Wel blijft voor mij de vraag: heeft Hannelore toen ze groter was, misschien zelf kinderen kreeg, hinder ondervonden van wat ze in haar kinderjaren heeft meegemaakt? Heeft ze ooit echt kunnen aarden nadat ze als kind zo vaak verhuisd is, van school moest wisselen, bij vreemde mensen verbleef?

De schrijfster vertelt natuurlijk wel dat ze af en toe bang was – bijvoorbeeld toen de trein die haar moeder en haar na Dolle Dinsdag naar Duitsland bracht beschoten werd of toen ze met een groep kinderen illegaal de grens tussen de Russische en de Amerikaanse bezettingszone in de zomer van 1945 overstaken – maar hoe alle gebeurtenissen Hannelore hebben beïnvloed,

blijft toch nogal vaag. Maar misschien hebben de mensen die om haar gaven en die haar steunden haar wel zoveel houvast gegeven, dat de ervaringen van haar kindertijd niet later in de vorm van psychische problemen weer acte de présence hoefden te geven!

Het boek is bij de schrijfster te bestellen, Mevr. H. Stravers-van Loker, v.d.Ploegstraat 94, 1964 SP, Heemskerk, tel.0251-234300. Het kost € 13,50

GSB

KEES KOLTHOFF: VEILIGE AFSTAND. De geschiedenis van oorlogsherinneringen. 2010.

Er zijn misschien onder ons die wel het verhaal van hun leven zouden willen schrijven. Maar ze blijven ronddwalen in vragen als

- . waar moet het dan over gaan?
- . wat weet ik nog over mijn jeugd, en over latere perioden?
- . hoe wil ik mijn belevissen ordenen?

Voor hen is het boekje (114 bladzijden) dat Kees Kolthoff schreef een prikkelende en stimulerende ervaring.

De schrijver is Joods, geboren in 1936. Tijdens de bezetting gedurende 3 jaren ondergedoken zonder familie. Na de bevrijding wordt hij herenigd met vader, moeder en zusje.

In deel I vertelt hij over zijn herinneringsproces. Over de belevissen die direct na de oorlog in zijn Joodse familie onderwerp van gesprek waren, wat er gedurende een lange periode niet herinnerd wordt, en tenslotte, van plusminus 1995 tot 2005:

"Zo leidt wat zich eerst nog voordeed als opgravingen in verboden terrein.....tot het toelaten van gebeurtenissen als gebeurd en het erkennen van belevissen als beleefd -

om tenslotte een bewuste stellingname en een verkozen mate van betrokkenheid of afstand mogelijk te maken. Het is een diffuus en ongeordend proces dat zich over een tiental jaren uitstrekt. Het kent geen regelmatige

voortgang of ondubbelzinnig einde en laat zich slechts bij benadering illustreren." (pg. 50/51) In deel II onderzoekt hij de totstandkoming van het herinnerde verhaal. Ik citeer weer: "...is het een vertelling, waarin schaarse flarden directe herinneringen zijn vermengd met onderdelen van andere aard en herkomst - en keurig in het pak van de passende formulering gestoken. En was het wel echt? Is er niet méér? Hoe authentiek zijn zulke herinneringen? Zijn de gebeurtenissen en ervaringen waaraan herinnerd wordt zo door mij beleefd of meer van horen zeggen? Kloppen de oorzakelijke verbanden in het verhaal? Hoort beoordeling van gebeurtenissen bij de herinnering, of zijn het oordelen achteraf, heb ik het toen ook al zo gevonden? En, hoe past mijn geschiedenis in de geschiedenis?" (p. 60)

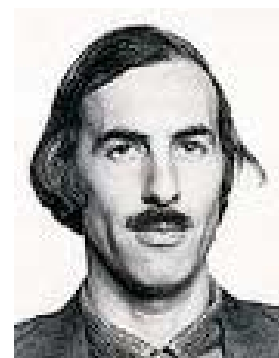
"Wie zich ertoe zet zijn eigen verhaal aan kritisch, systematisch onderzoek te onderwerpen stelt zich op als historicus van zijn eigen geschiedenis - meer dan als psycholoog, psychoanalyticus of autobiograaf. Hij zal zich moeten verdiepen in aard en herkomst (van waar?), doel en belang (waartoe?), middelen en methoden (hoe?) van het herinneren en de herinnering." (p. 61)

Het is een tegelijk verstandelijke en impressionistische behandeling van de geciteerde thema's.

Mijn denken over het schrijven van levensverhalen die samenhangen met de tweede wereldoorlog, de bezetting, en de polarisatie na de bevrijding tussen goeden en fouten, is door dit boek positief geprikkeld.

Ik hoop dat de studenten journalistiek uit Utrecht, die onder begeleiding van Chris van der Heijden, komende herfst NSB-kinderen gaan interviewen t.b.v. het OPEN ARCHIEF, van dit geschrift kennis nemen.

Dineke Swart

OMGAAN MET HET KWAAD

Samenvatting met citaten van een artikel geschreven door
Chris van der Heijden, gepubliceerd in Cogiscope, nr. 2, juni 2010

Een jaar of drie geleden ontving het Holocaust Memorial Museum in Washington een bijzondere schenking, n.l. het fotoalbum van een zekere Karl Höcker, de adjudant van de laatste commandant van Auschwitz. In dit fotoalbum staan niet de ons allen bekende foto's van slachtoffers, maar in Höckers album vinden we foto's van lachende kampbewakers, verpleegsters in hagelwitte schorten, vrouwen die bosbessen hebben gezocht en de lege bakjes laten zien nadat ze alles hebben opgegeten. Het zijn doodgewone taferelen die op de foto's zijn vastgelegd, maar het feit dat ze in Auschwitz genomen zijn, maakt ze beklemmend en bijzonder. Van der Heijden spreekt vervolgens over een jonge vrouw, in 1982 geboren, een doodgewone jonge vrouw die je zo aan je eigen tafel zou uitnodigen – tot je haar later op een foto ziet in een situatie van geweldpleging.

Grijs verleden

'In het jaar 2001 publiceerde ik een boek dat nogal wat opzien baarde en dat tot op de dag van vandaag, meestal tot mijn vreugde, soms tot mijn verdriet, blijft doen. De reden daarvan is dat ik in dat boek, *Grijs verleden*, nadrukkelijk polemiseerde met het volgens mij op dat moment en bij velen nog altijd dominante oorlogsbeeld. Dat beeld werd veelal geassocieerd met Loe de Jong maar wordt tegenwoordig in milde vorm door tal van jongeren, veelal actief in en rond het NIOD, nog altijd verkondigd. Het is anders dan het mijne.

In *Grijs verleden* wordt een ander, om het in één woord te zeggen: sceptischer beeld geschetst.

Dit maakte sommigen zo woedend dat ze mij van alles en nog wat beschuldigden. Zo zou ik een hele of halve fascist zijn – communist is me overigens ook ingewreven. Dat verwijt van antisemitisme – antisemitisme volgt niet uit fascisme - of fascisme is des te eenvoudiger omdat mijn vader, wat heet, in de oorlog 'fout' is geweest. De appel zou niet ver van de boom zijn gevallen. Dat is voor degenen die het met mijn beeld niet eens zijn een geruststelling. Zo blijft de wereld op z'n plek. Fout is fout en goed is goed en wij of eigenlijk zij kunnen verder met de orde van de dag.'

'De kern van het dominante verhaal over de Tweede Wereldoorlog, zo vatte ik op de laatste

pagina van *Grijs verleden* samen, wordt gevormd door een wereldbeeld. Het is een eenvoudig beeld. Het is misschien – niet zo vreemd in een land waarin het geloof diep verankerd is in ieders ziel – ook een religieus beeld. Het vergezelt de mensheid sinds de oertijden en heeft in de loop der tijd alle gedaanten aangenomen die het bestaan toelaat, van dag en nacht, duivels en engelen, protestanten en katholieken, kettters, rebellen, kapitalisten, outcasts en de iconen van het witte doek.

Het reduceert het bestaan tot een onophoudelijke strijd tussen goed en fout, wit en zwart.

Deze zwart-wit mythe – en dat verklaart ook haar succes – is niet alleen bruikbaar bij begrip van heden en verleden, ze is ook nuttig voor de toekomst. Kennis van het kwaad, zo suggereert ze, levert meer op dan inzicht. Ze is een wapen dat ertoe bijdraagt de toekomst beter te maken. Die gedachte alleen al – dat morgen beter kan zijn dan vandaag – biedt troost. Je zou wel gek zijn als je een denkbeeld dat zoveel voordelen oplevert overboord kiepert. Er is een prachtige, in dit verband toepasselijke zin uit een recensie die historicus Hans Blom ooit voor een artikel gebruikte:

'wat hebben we aan een waarheid die ons hindert?'

Het antwoord van de meeste mensen, al zullen

ze dat niet snel toegeven, is: niets, een hinderlijke waarheid moet je zo snel mogelijk overboord kieperen. Persoonlijk denk ik het tegenovergestelde. Hinderlijke waarheden zijn de enige die er werkelijk toe doen.'

'Het publieke debat over Nederland en de Tweede Wereldoorlog, aldus nog even *Grijs verleden*, is gevoerd volgens het patroon van genoemde oeroude, geruststellende mythe. Gecombineerd met het voor de jaren zestig kenmerkende verzet tegen autoriteiten leidde dat bijvoorbeeld tot de neiging om in organisaties van discutabele aard zoals de Joodse Raad of de Nederlandse Unie een onderscheid te maken tussen een foute leiding en een goede achterban.'

Van der Heijden beschrijft dat de werkelijkheid veel complexer was, maar dat de mythe geen oog heeft voor nuances.

Weinigen bezitten de kracht en wijsheid van een Abel Herzberg die met de verontrustende werkelijkheid kon leven.

De mythe van de oorlog lag als een fundament onder de moderne samenleving, ontmythologiseren zou de poten onder de stoel hebben gezaagd. Degenen die de goed-fout mythe aanhangen behoren zelf uiteraard tot de goede kant en vooral met betrekking tot de shoah is dit noodzakelijk, want 'geen zinnig mens is in staat daarvoor zijn, al is het maar minimale verantwoordelijkheid te erkennen en dus wordt die consequent bij 'de ander' gelegd.'[...] 'Wit zijn wij, zwart is de ander. Zonder een dergelijke gedachte zou de oorlog, in het bijzonder het fenomeen dat daarvan in ons denkbeeld de kern uitmaakt, de Shoah, een ondragelijke last zijn'.

Overleven is schipperen

Vlak na de oorlog had niemand twijfel over de juistheid van het zwart-wit beeld. De overwinnaars paktten hun tegenstanders stevig aan, zuivering en bijzondere rechtspleging lagen in het verlengde van de militaire strijd. Maar in de late jaren veertig en de vijftiger jaren kreeg men meer oog voor de complexiteit van de oorlogssituatie. Het overgrote deel van de bevolking dat niet in een bijzondere positie had verkeerd – vervolgd, in collaboratie of verzet actief –

herinnerde zich nog goed hoe moeilijk het was om in oorlogstijd het hoofd boven water te houden en dat er meestal weinig meer mogelijk was dan schipperen.

Hoe boos men ook was, voor de overmacht van de bezetter boog vrijwel iedereen het hoofd. Deze mentaliteit van schipperen werd in die periode algemeen aanvaard, er werd zelden kritiek op geleverd. Zo kon Jan de Quay, een van de voormannen van de Nederlandse Unie, zonder probleem in 1959 premier worden en dit tot 1963 blijven, men tekende geen bezwaar aan. Pas later, door toedoen van Loe de Jong, is hem het predikaat 'fout' of 'half-fout' opgeplakt. In de jaren tussen globaal 1965 en 1995 raakten de aanmodderende Nederlanders uit beeld en kwamen slachtoffers, verzetsmensen en collaborateurs in de schijnwerpers te staan.

Goed en fout, de nieuwe zuiverheid

Om tal van redenen – te complex om in dit bestek te bespreken – keerde men half de jaren zestig terug naar de mentaliteit die de eerste naoorlogse jaren hadden getekend: die van een snoeiharde lijn tussen goed en fout en die van de noodzaak om allen die 'fout' waren geweest aan de kaak te stellen: Menten, Aantjes, Luns, Van Rappard, Joodse Raad, Nederlandse Unie. In 1979 werd een ambtenaar aangesteld die speciaal belast was met de opsporing van oorlogs-misdadigers die hun straf ontlopen of nog niet c.q. onvoldoende uitgezeten hadden. Dertig jaar had men hen met rust gelaten, nu werd de jacht geopend; net als in het buitenland overigens, we kennen de namen van Klaus Barbie, Kurt Waldheim en John Demjanjuk (zijn eerste proces op grond van de aanklacht dat hij de beul van Treblinka was).

Er begon een periode van nieuwe zuiverheid: goed was goed en fout was fout. Voor nuances was er geen plaats.

In die periode domineerden oorlogsverhalen zoals van de film soldaat van Oranje en het andere, sceptischer verhaal werd daardoor naar de achtergrond gedrongen. 'Een van de belangrijkste aspecten ervan is, zoals gezegd, een mensbeeld waarvan we allemaal weten dat het niet klopt maar dat we niettemin verkiezen

boven andere mensbeelden. Want wat hebben we aan een waarheid die ons hindert? De kern van dat mensbeeld is dat sommige mensen fout *zijn*, klemtoon op het laatste woord: *zijn*. In hun genen, opvoeding, wezen of waar dan ook zit iets dat hen in het kamp van het kwaad plaatst. Vandaar dat ze op hun derde vliegen al de pootjes uitrokken. Hetzelfde gebeurt in de verhalen over de andere kant, de heiligen en helden. Al in de wieg waren ze voorbestemd.'

We zouden graag aan de mannen op de foto's uit het Höcker-album de vraag willen stellen hoe ze zo vrolijk konden zijn, terwijl op hetzelfde moment, mede onder hun

verantwoordelijkheid, duizenden mensen op vreselijke wijze vermoord werden. Hadden ze geen geweten? 'Die vraag is des te dwingender, noodzakelijker ook omdat hij volgens mij – de zwart-wit denkers zullen het niet met me eens zijn –

een vraag is naar onszelf want een vraag naar de soort waartoe wij behoren.

Is het denkbaar dat wij vrolijk bosbessen eten terwijl aan de andere kant van de muur, deels onder onze verantwoordelijkheid, mensen vermoord worden? Volgens velen elders in de wereld is dit overigens precies wat wij doen: hun armoede en ellende vindt zijn oorzaak in onze rijkdom'.

Lynndie England, een heel gewoon meisje?

Over de mannen uit het Höcker-album is weinig bekend, maar over de jonge vrouw op de foto, waarover Van der Heijden in het begin van dit artikel sprak des te meer. Het betreft Lynndie England die gefotografeerd is in de Abu Ghraib-gevangenis

terwijl ze een gevangene mishandeld heeft (het waren er overigens meer dan één). Onderzoeken naar haar kindertijd en jeugd leveren geen gegevens op die kunnen verklaren waarom zij zonder blikken of verblozen geweld kon gebruiken. Psychologen zochten,

maar vonden niets. Zijzelf noemde tijdens haar proces als redenen: ze zat in een groepje waarin dergelijk gedrag gewoon was, op de man die de leiding van dat groepje had was ze verliefd, ze werd zelfs zwanger van hem,

ze deed gewoon wat hij zei omdat hij overwicht had en omdat de anderen het ook deden.

It just happened.

Slechts een enkeling heeft zich vlak na de oorlog de vraag gesteld hoe gewezen nazi's, collaborateurs en wapendragers konden doen wat ze deden. Een van hen, eerst adjunct-directeur van een kamp voor jeugdige SS'ers, later directeur van een 'open gevangenis', stelde zich die vraag en deed onderzoek naar hun familie-achtergrond, persoonlijke, sociale en economische context en politieke ideeën. Hij moest concluderen, zoals geallieerde psychologen en psychiaters ook constateerden: 'de' collaborateur, 'de' nazi bestond niet. Dit beeld was natuurlijk vlak na de oorlog voor velen onaanvaardbaar, zoals het na 1965 opnieuw onaanvaardbaar werd. Stouten publiceerde zijn bevindingen dan ook pas 40 jaar later....

'Het verontrust tot op heden, net zoals experimenten als het beroemde van Milgram – u weet wel, met proefpersonen die op bevel stroomstoten moesten geven en dat ook rücksichtlos deden – of dat van de Stanford-gevangenis – waarbij een willekeurige groep verdeeld werd in bewakers en gevangenen en beide groepen hun rollen zeer goed speelden – verontrusten. Misschien kent u de film *The Wave* uit 1981 of de Duitse remake ervan, *Die Welle*, van twee jaar geleden. Over een leraar die zijn leerlingen Derde Rijkje laat spelen. Bijna iedereen doet mee. Te goed zelfs.'

Bij de kritiek op *Grijs verleden* werd vaak een aanval gedaan op de grote rol die Van der Heijden aan toeval toekent. De kritiek gold vooral zijn voorbeeld van twee jongemannen, net 17 en 18, die zich gaan aanmelden bij de Meldungsstelle voor het SS-Ersatzkommando, d'ie we beter onder hun pseudoniemen, Hans Andreus en Lucebert, kennen. Andreus schreef zich in, Lucebert weifelde en deed het

uiteindelijk niet. De een werd later 'fout' genoemd, de ander niet. 'Maar bestond er tussen hen verschil in mentaliteit zoals de preciezen ons willen doen geloven? De een koos, de ander niet. Dat is onbetwifelbaar. Maar wat betekent dat? Waar staat dat voor? Beide vrienden hadden, voor zover na te gaan, van politiek geen benul en hadden er ook geen belangstelling voor. Fascisme stond voor hen gelijk aan 'vitalistisch', een even dromerig als heftig verlangen naar groots, meer en anders. Ze waren jong en ze wilden wat, om het maar eens op z'n moderns te zeggen.

De een gehoorzaamde zijn impuls, de ander niet. Keuze? Fascist en niet-fascist? Toeval?'

Van der Heijden maakt duidelijk dat er uiteraard mensen zijn die bewuste keuzes hebben gemaakt. Niet alles is toeval, maar ook is niet alles keuze. Er zijn zoveel factoren die een rol spelen, elk geval is anders.

Tot slot

Als Van der Heijden zijn boek zou herschrijven, zou hij veel veranderingen aanbrengen. Maar de centrale notie zou blijven. De oorlog en de collaboratie hebben een oude waarheid getoond:

'dat de mens, een handjevol helden en heiligen daargelaten, niet goed is en niet fout, niet zwart of wit maar grijs.

Hij moddert langdurig in een onoverzichtelijk tussengebied om soms, opeens, te ontdekken dat hij in een landschap is beland met nog slechts één kleur. Daaruit ontsnappen is vervolgens zo goed als onmogelijk. Vandaar dat het wijzer is tevoren rekening te houden met dat gemodder en de mogelijkheid tot afdwaling. In laatste instantie is dat de les van de Tweede Wereldoorlog – een les die, zoals ondermeer de gebeurtenissen in de Abu Ghraib-gevangenis tonen, nog maar nauwelijks is doorgedrongen.'

Een vrouw vroeg na afloop van een lezing aan Abel Herzberg hoe wij zouden kunnen voorkomen dat onze kinderen weer slachtoffer worden. Hij antwoordde: 'Mevrouw, de vraag is niet juist. Hij moet luiden: hoe kunnen we voorkomen dat onze kinderen beulen worden.

DE WAARHEID EN DE WAARDE VAN 'ONS' VERHAAL

(We hebben een gezamenlijk verhaal, terwijl toch ieder van ons een eigen specifiek en uniek levensverhaal heeft; vandaar dat 'ons' tussen aanhalingstekens. Hét verhaal van hét KFO bestaat niet).

In zijn lezing op 24 april j.l. maakte Bram Enning duidelijk dat hij afzag van zijn oorspronkelijke onderwerp van onderzoek, - de lotgevallen van KFO en met name hun uitsluiting -, en het ging vervangen door een ander, n.l. de beeldvorming over onze groep. Met veel argumenten toonde hij aan dat het niet mogelijk was een representatieve groep te krijgen waarop hij zijn onderzoek zou kunnen baseren en stelde dat Herkenning in elk geval niet representatief (genoeg) was.

In het extra Bulletin over het symposium heb ik er al op gewezen, dat een historisch onderzoek, anders dan een psychologisch onderzoek, minder afhankelijk is van representativiteit.

Het gaat om wat KFO hebben meegemaakt – en of de meesten niet bij Herkenning terecht gekomen zijn, terwijl een gedeelte dat wel is omdat zij door hun ervaringen in psychische of sociale problemen zijn gekomen, maakt niet uit.

In een onderzoek kan dat eenvoudig vermeld worden: dat en dat is er aan uitsluiting gebeurd, sommigen hadden genoeg tegenwicht in hun omgeving om staande te blijven, anderen niet. Herkenning heeft een ervaringsdeskundigheid gebaseerd op een 6000 verhalen, die een 4000 – 5000 gezinnen vertegenwoordigen (van de naar schatting 70.000), een behoorlijk percentage. Engelse en Finse wetenschappers blijken er geen enkele moeite mee te hebben om intensief samen te werken met mensen van een zelfhulporganisatie; het al of niet representatief zijn, speelt bij hen geen rol.

Enning opperde dat om representativiteit te verkrijgen het mogelijk zou moeten zijn inzage in de dossiers van CABR te krijgen om daarna de nazaten te benaderen, of een huis-aan-huisactie te houden om KFO op te sporen. Geen van beide methoden ziet hij als haalbaar. Mij dunkt

zijn er ook nog andere manieren om KFO op te sporen die niet met Herkenning verbonden zijn. Die moet je wel willen bedenken en gebruiken.

Jannie Boerema (zie elders in dit blad) heeft KFO gevonden buiten Herkenning om; het is dus te doen.

Waar komt Ennings zorg om representativiteit vandaan? Het kan zijn dat hier het eigenlijke métier van deze onderzoeker, dat van psycholoog, een rol speelt en tevens de richting in de psychologie die hij gekozen heeft, die van de empirische psychologie. In die richting is er n.l. veel aandacht voor meetbaarheid en verifieerbaarheid en veel minder voor de beschrijvende onderzoeksvorm.

In de voordracht die ik voor het symposium als 'reserve' geschreven had, voor het geval dat een van de sprekers verstek zou laten gaan, richtte ik me op de waarheid, maar ook op de waarde van de geschiedenis van KFO. Hieronder, in samenvatting, een aantal punten hieruit.

In de jaren '80 toen het verschijnsel 'oral history' erg in de belangstelling stond is er onder historici intensief gediscussieerd

over de waarde die je hechten kunt aan de levensverhalen die mensen vertellen. Men vroeg zich af wat het waarheidsgehalte ervan was,

of je als historicus niet een aantal slagen om de arm moest houden als je deze verhalen als bron wilde gebruiken en of je feitelijke gegevens zou moeten verifiëren of niet.

Marianne Reuling die onderzoek deed en doet naar de lotgevallen van jeugdige politieke delinquenten heeft de verhalen die zij in de interviews hoorde gecheckt aan gegevens die zij in de archieven van de Bijzondere Jeugd Zorg vond. Een nuchter verslag over het reilen en zeilen van een bepaald tehuis droeg vaak gegevens aan die de verhalen bevestigden, of aanvulden, soms corrigeerden. Heel vaak bleek er discrepantie te bestaan tussen wat de overheid met maatregelen beoogde en wat in de praktijk haalbaar was en hoe de jonge mensen deze heel of gedeeltelijk uitgevoerde maatregelen hebben ervaren. Gebruik maken van dit soort bronnen – ze zouden

gedigitaliseerd moeten worden zodat ze vrij toegankelijk voor iedereen zouden worden – kan helpen bij de waarheidsvinding.

Maar wat is waarheid: feitelijkheid of nog wat anders?

Ik denk aan een reactie die ds. Klamer kreeg naar aanleiding van zijn uitspraak in een radiopraatje, dat toen de Joden uit Amsterdam werden opgepakt, Amsterdammers rustig doorgingen met tennissen op de baan aan het Oranjeplein. Iemand schreef hem dat die tennisbaan niet aan dat plein lag, maar aan de zus-of-zo-sstraat. Hij wees Klamer op een feitelijke fout en ging daarmee voorbij aan wat deze wezenlijk had willen vertellen. Het wijzen op de feitelijke fout had wellicht de bedoeling om de boodschap van Klamers uitspraak niet ter harte te hoeven nemen...

Hameren op representativiteit en verifieerbaarheid kan een manier zijn om de boodschap van de verhalen naast je neer te kunnen leggen – om wat voor reden dan ook.

Wat is dan de boodschap van 'ons' verhaal? Pierre Rigoulot, die onderzoek deed naar de lotgevallen van kinderen van Franse collaborateurs benadrukt bij voortduring de waarde van de verhalen van deze mensen als bron voor de historicus die zich bezighoudt met collaboratie en collaborateurs.

In de verhalen van hun kinderen worden de meeste collaborateurs mensen van vlees en bloed,

vaders die hun kinderen liefde voor kunst, muziek of de natuur bijbrachten, vaders die

oog hadden voor sociale problemen. Mensen met hebbelikheden en onhebbelikheden, net als ieder ander mens.

De verhalen doen een appèl op de lezers

om hun beeld van de collaborateur als belichaming van het Kwaad bij te stellen,

om het thema 'goed' en 'fout' nog eens onder de loep te nemen en zich te realiseren dat gewone mensen – zij zelf dus ook – in een bepaalde situatie tot collaboratie kunnen komen.

De meeste verhalen laten een worsteling zien tussen het aanvaarden van de twee 'kanten' van de vader: die van de liefhebbende vader en die van de man die een gewelddadig politiek systeem steunde. In deze worsteling is de spanning vaak zo groot dat voor de ene of de andere kant gekozen wordt en pas na jaren verwerking is men in staat het in die spanning uit te houden en beide kanten onder ogen te zien. Lezers van de verhalen worden geconfronteerd met de intensiteit van het loyaliteitsprobleem waardoor zij zich misschien afvragen hoe zij zichzelf in zo'n situatie gevoeld zouden hebben.

Uit veel van die verhalen blijkt dat de appel wel heel ver van de boom gevallen is!

Vaak wordt er nog gedacht dat de kinderen onontkoombaar door de ideeën van hun ouders beïnvloed zijn en in hun voetsporen lopen. De mensen van de Duitse groep kinderen van Nazi's waarvan ik een jaar of vier deel uitmaakte, stuk voor stuk opgevoed in door en door nationaal-socialistische gezinnen, hebben zich van hun opvoeding gedistantieerd en hun eigen keuzen gemaakt. Ook de mensen bij Herkenning en zij die verhalen op het Open Archief hebben gepubliceerd, geven er blijk van hun eigen keuzen gemaakt te hebben. Het zou de moeite lonen om eens te onderzoeken hoe zij, behorend tot een verguisde minderheidsgroep, er in geslaagd zijn mensen te worden die hun frustraties niet in publiek wangedrag hebben uitgeleefd, maar integendeel hun steentje aan de samenleving hebben bijgedragen!

Uit veel verhalen van KFO blijkt hoe 'goede'

Nederlanders zich ten opzichte van hen 'fout' hebben gedragen. De verhalen zijn een stilzwijgende aanklacht tegen het discriminerende en afwijzende klimaat dat na de oorlog en ver daarna ten opzichte van ons heerste. Dat is een aspect dat emoties oproept, omdat het vraagt naar eigen aandeel in deze uitsluiting, een aspect dat liever niet gezien of gehoord wordt.

Naar aanleiding van een uitspraak in een documentaire belde een vriend mij op. Hij was geschokt doordat de hoofdpersoon zei zich vanwege haar achtergrond en afwijzing geen Nederlandse te voelen.

Ik zei dat ik me ook geen Nederlandse voelde, waarop hij op me in begon te praten: maar toch dit, maar toch dat... Tot hij besepte wat hij zat te doen: als ik

zou toegeven dat het minder erg was, hoefde hij zich minder schuldig te voelen. Dan hoefde hij zich er niet voor te schamen een Nederlander te zijn en voor de narigheid die zijn volk de kinderen van datzelfde volk had aangedaan. Zo gaat het dus, kan het gaan.

Collaborateurs worden meestal ten volle verantwoordelijk gesteld voor de politieke keuze die zij maakten, alsof er geen sociale, economische en psychische factoren een rol speelden die aantonen dat die keuze minder 'vrij' was dan we zouden willen geloven.

Het vreemde is dat hun kinderen juist elke keuzevrijheid ontzegd wordt:

de appel...etc.

De verhalen van KFO doen een appèl op de lezers om de grote filosofische vragen – die van keuze of toeval, die van de vrije of niet-zo-vrije wil – opnieuw te doordenken. Lezers zouden zich tevens kunnen realiseren dat geen enkel kind zijn eigen ouders kiest en dat ook zij eventueel in een 'fout' gezin geboren hadden kunnen worden.

Het gaat om de bereidheid je in te leven in het leven van een ander. Inlevingsvermogen is een belangrijke eis die aan historici wordt gesteld, en aan psychologen en hulpverleners in het

algemeen. Maar ook het grote publiek kan verder komen met 'de oorlog' als het zich kan inleven in wat KFO hebben ervaren. Zonder bereidheid heb je aan inlevingsvermogen echter niets. Die bereidheid is een keuze.

Ons verhaal is een verhaal dat mensen hun gemoedsrust kan ontnemen, hen dwingt dingen onder ogen te zien die ze liever zouden willen vermijden, die hen onze maar ook hun eigen kwetsbaarheid toont.

Dat is de waarheid en ook de waarde van 'ons' verhaal – en wellicht de reden waarom er, dan hier, dan daar, zelfs nu nog, gepoogd wordt, ons verhaal dood te zwijgen.
Gonda Scheffel-Baars

DE EED OP HITLER

Er viel mij iets op bij het lezen van blz. 1 van het Bulletin van juni 2010, het *Gesprek met Johan Wagenaar*, het welkomstartikel voor ons nieuwe bestuurslid. Maar eerst heet ook ik Johan van harte welkom. Ik heb hem ook al persoonlijk mogen ontmoeten, aan tafel tijdens het symposium in Maarn. Hoop dat hij een waardevolle en energieke bijdrage aan het bestuur kan leveren.

Nu terug naar wat mij opviel. In het artikel zie ik in de eerste alinea het volgende staan:

Tijdens de oorlog had zijn vader zijn lidmaatschap van de NSB opgezegd omdat hij de eed op Hitler niet wilde afleggen, maar toen hij een oproep kreeg voor de Arbeitseinsatz, meldde hij zich aan als chauffeur bij de NSKK.

Hier wordt iets gesteld dat niet klopt. Van de leden van de NSB werd niet verlangd dat ze een eed op Hitler aflegden.

*Ze zouden zich hiertegen in grote getale geweerd hebben. Zo lag dat in de “beweging”. Wel legden vrijwilligers van de Waffen SS vanaf 1940 een eed af op Adolf Hitler als *Germaans leider*. De soldaten die na de Duitse inval in 1941 in de Sovjet-Unie bij het Nederlandse Legioen gingen (in 1943 opgenomen in de Waffen-SS) legden de eed op Adolf Hitler af als *opperbevelhebber van de Duitse strijdkrachten*. Op zich is het afleggen*

van eden in legers van allerlei landen een gewone zaak. De bedoeling is natuurlijk te zorgen dat de militair zich verplicht zich te houden aan de verstrekte orders. Als dat niet zou gebeuren, valt de hele commandostructuur van een leger in duigen wat vooral gevaarlijk is in gevechtssituaties.

Vermoedelijk speelt er iets anders en dat betreft het NSKK, of beter de voor Nederlanders belangrijkste onderdelen daarvan.

Het NSKK was een paramilitaire organisatie waarvan de leden tijdens de oorlog de functie van vrachtrijders voor de Duitse strijdkrachten vervulden.

Ze deden dat in het NSKK Luftwaffe en in het NSKK WBN (Wehrmachtsbefehlshaber Niederlande). Je kon daarbij komen als je verklaarde dat je nationaal-socialist was. Daarom traden veel leden uit de NSB toe. Werving geschiedde ook via de organen van de NSB. Was je geen lid van die beweging, dan moest je dat wel worden.

Nu verder over de eed op Hitler. Als die al werd afgelegd, dan nooit op hem als staatshoofd van het Duitse Rijk en ook niet op hem als baas van de NSDAP, de partij die op democratische wijze de macht in Duitsland had gekregen (en verder de democratie aan de kant schoof, met de kwalijke gevolgen die we allemaal kennen). Om een militaire of paramilitaire organisatie goed te kunnen leiden en resultaten te kunnen boeken is niet alleen discipline maar ook loyaliteit nodig. Dat is van alle tijden.

Uit een belangrijke bron, het boek *Documentatie* waarvan meestal gezegd wordt dat de auteur procureur-fiscaal N.J.G. Sikkel is, hoewel hij de opdrachtgever is, blijkt

dat ook van de Nederlandse leden van het NSKK verwacht werd dat zij de eed op Hitler aflegden.

Er staat echter ook dat velen dat geweigerd hebben. En hier komen we misschien dicht bij de waarheid.

Je kunt wel uit de NSB gestapt zijn maar niet omdat je de eed op Hitler moest afleggen maar je kunt wel gevraagd worden om als NSKK-

lid een eed op Hitler af te leggen. En dat kun je geweigerd hebben. Maar dat betekende aan de andere kant ook weer niet dat je daarom uit het NSKK moest. Chauffeurs waren blijkbaar te hard nodig.

Het voorgaande is een gewijzigde tekst van een langer geheel. Mijn oorspronkelijke tekst is op mijn verzoek door de redacteur voorgelegd aan Johan Wagenaar die onder meer als volgt reageerde:

Je hebt helemaal gelijk.

Mijn opa is juni 1941 vrijwillig toegetreden tot het NSKK. Hij was niet-geüniformeerd chauffeur. Toen hij in januari 1942 de eed op de Führer moest afleggen, is hij uit het NSKK ontslagen.

Voor het interview had ik de dossiers doorgenomen en waarschijnlijk heb ik dit niet goed gezegd tijdens het interview.

Voor mij verduidelijkt dit antwoord dat je toch uit het NSKK weg kon of soms misschien wel weg moest als je de eed op Hitler niet wilde afleggen. De genoemde bron Sikkell zegt op basis van een verhoor van F. Hegendörfer (een hoge officier in het NSKK) namelijk alleen dat de weigering om de eed af te leggen niet tot (gedwongen) ontslag hoefde te leiden. Voor wie zich voor het NSKK interesseert wil ik hier wijzen op het boek van een oud-donateur van Herkenning, Alex Dekker: 'Ook gij behoort bij ons, Nederlanders bij het NSKK.' Uitgever: Alex Dekker Publicaties, p/a Rekerstraat 45, 18123 BC, Alkmaar. ISBN 978-90-811360-2-0. Een verbeterde herdruk is in voorbereiding.

Tot slot iets over de politieke vervolging van NSKK-leden door de Bijzondere Rechtspleging. Er is een grote variatie in de afdoening bij NSKK'ers. Wie zich hiervoor interesseert vindt daarover meer in hoofdstuk 22 van het genoemde boek. Je kon afhankelijk van je situatie in de oorlog of na de oorlog enkele jaren internering krijgen, al dan niet met vonnis, of zelfs helemaal niet vervolgd worden. Er is door onderzoekers één geval gevonden dat er uitspringt: een NSKK-man had de verhoorder wijsgemaakt dat het NSKK een chauffeursvakbond was. De bron hiervan is mij onbekend.

Gerrit Bothof, historisch onderzoeker/publicist

Persoonlijke impressie van Dick Woudenberg bij het boek van

Gjalt Zondergeld: “Ons Socialisme Uw Toekomst!” Henk Woudenberg en het Nederlands Arbeidsfront (1942-1945). uitg. Spinhuis, 2010.

In tegenstelling tot sommige vroegere publicaties over mijn vader, waarbij mijn vader als een vrijwel kleurloos persoon, “kneedbaar als deeg”, wordt afgeschilderd,

vind ik het boek van Zondergeld bij eerste lezing objectief, degelijk en van absoluut wetenschappelijk niveau.

Er staan een paar fouten in, die correctie behoeven, de één storender dan de ander. De heer Zondergeld heeft voor die fouten zijn excuses aangeboden.

Mijn vader was een landverrader, een collaborateur, iemand, die als NSB'er met de vijand heulde. Hij werd lid van de NSB in 1933, lid van de Tweede Kamer voor die Partij in 1937 en was tijdens de oorlog van 1942 tot 1945 leider van het Nederlandse Arbeidsfront. Dit NAF moet “puur kwantitatief worden beschouwd als de grootste collaborateursorganisatie, groter dus dan de NSB”, zegt schrijver Zondergeld in zijn boek.

Mijn vader is niet direct na de oorlog, om de woede van het volk enigermate te stillen, zonder voorafgaand proces geëxecuteerd, waartoe sommige stemmen opriepen. Hij heeft het geluk gehad, dat zijn proces pas in 1948 diende. Hij kwam er van af met de eis doodstraf, uitspraak levenslang. Deze uitspraak werd in cassatie veranderd in 20 jaar gevangenisstraf, waarvan hij er elf heeft uitgezeten. Na zijn vrijlating heeft hij nog elf jaar geleefd. Hij stierf in 1967 op 76-jarige leeftijd..

Geen doodstraf dus, wél zware mishandeling in de gevangenis. Dit is tijdens de behandeling van zijn zaak niet ter sprake gekomen.

Het is voor mij geen groot plezier een dergelijk boek te lezen. Ik ben nu 82 en dacht veel pijn uit het verleden wel verwerkt te hebben. Maar

gevoelens en herinneringen komen weer terug, demonische schimmen uit het verleden: de verloren jeugd, gekenmerkt door verwarring, schuldgevoelens, verdriet, schaamte, minderwaardigheid, sociaal isolement. het bijna bezeten knokken om een plaats in de maatschappij.

Ik zie weer de beelden van de ergste vernederingen die vrouwen kunnen worden aangedaan, zoals mijn moeder en zuster na terugkomst uit Duitsland in juli 1945 ondergingen.

Mijn moeder sprak er niet over, maar mijn zuster vertelde me bij stukjes en beetjes, waarbij het ergste nauwelijks genoemd werd, over de urenlange visitatie/onderzoek/registratie zonder enige bescherming van kleding – dus volkomen naakt -daarbij steeds weer uitgescholden door snotjongens van negentien/twintig jaar met het air alsof zij persoonlijk het verzet hadden georganiseerd en de bevrijding bewerkstelligd. Mijn kleine neefje van vier en nichtje van twee – eveneens ongekleed – mochten daarbij toekijken.

Ik denk terug aan mijn ontvangst in kamp Vught in de late avond van 31 augustus 1945, eerste verjaardag na de bevrijding van “de Moeder van het Verzet, H.M. Koningin Wilhelmina”, door volkomen dronken bewakingspersoneel, dat de kolven van hun geweer als knuppel gebruikte, de groep, waartoe ik behoorde, steeds toeroepend, dat zij morgen doodgeschoten zouden worden. Ik geloofde het en was doodsbang. Kort daarvoor was ik zeventien geworden.

Nadat ik mezelf wat toegesproken heb, mag ik dan toch ook de dankbaarheid voelen.

Ik ben ook geholpen, door familie, op existentiële momenten door joodse mensen, die toevallig (?) op mijn pad kwamen. Ik ben met veel plezier eerst leraar geweest, later psycho-therapeut, een vak dat ik nog steeds mag uitoefenen.

Ik ben ondertussen drie maal zo oud geworden als mijn, door mij zo zeer bewonderde broer, de grote voetballer, die nauwelijks 25 jaar, aan

het oostfront sneuvelde.

Ik ben vier maal zo oud geworden als vele van mijn mede-scholieren van de National Politische Erziehungs Anstalt, in Nederland Reichsschule genoemd, waar wij werden opgeleid tot toekomstige leiders van het groot-germaanse rijk. Op hun achttiende jaar verlieten zij de school om soldaat te worden. Zo waren de mores. Veel van hen zijn niet ouder dan negentien, twintig geworden. Wat hen niet gegund was, was mij wel gegund. Ik mocht de liefde leren kennen. Vader en grootvader worden, van intense vriendschap genieten. Ik kreeg wat inzicht. B.v., dat als gewone mensen, zoals U en ik, wanneer zij gevangen raken in een fundamentalistisch religieus of politiek denken, zij tenslotte kunnen verworden tot onmensen. Even heb ik gedacht, dat dit alleen Duitsers kon overkomen door hun nazi-achtergrond.

Maar ik weet nu, dat dit ook Nederlanders kan overkomen, als zij met enige groepspermissie in een situatie van vermeende morele superioriteit zich zelf kwijt raken.

Ik heb in Vught de voorbeelden van Nederlandse kampbewakers gezien, mijn vader heeft ze meegemaakt, mijn moeder en zuster en zo vele anderen, zodat we niet meer van individuele uitglidders spreken, maar van een zeer donkere eigenschap, die de hele mensheid aankleeft. niet alleen Duitsers en Nederlanders, ook Amerikanen, Russen, Vietnammezen, Israëliërs, Palestijnen, Noord-Ierse protestanten en katholieken, Hutsi's, Tutsi's enz.

Ik heb geleerd, dat dualistisch denken, wij beter dan jullie, wij superieur aan jullie, naar de afgrond kan leiden,

en dat non-dualistisch denken, wij zijn elkaars naasten, medemensen, elkaars broer en zuster, een mens niet alleen gelukkig kan maken, maar hem/haar tot intense verbondenheid kan brengen. Naast donkere eigenschappen, veelbelovende lichte eigenschappen.

En dat het daarbij niet om het denken gaat, maar om het realiseren. Dagelijks werk. (“Het dagelijks leven als oefening.” is de titel van een boek van één van mijn meditatieleraren,

Karlfried Graf von Dürckheim, nu niet meer in dit leven.).

Terug naar mijn vader. Van hem heb ik ook veel geleerd. Hij had veel goede eigenschappen, maar ook een paar, die ik niet van hem wil overnemen. Hij was, kort gezegd, een dualistisch denker in de trant van 'wij hebben het bij het goede eind en jullie zitten er naast'. Hij is in dat denken gevangen – en verblind – geraakt, reed scheve schaatsen, verloor zich zelf.....

Maar ik denk ook aan hem terug als de spelvader, de speelvader, de vertelvader, de familie vader, de kindergek, bij wie ik - zeer late nakomer – altijd op schoot mocht springen, (ik ruik nog de aangename geur van zijn sigaren-as), die mij leerde lopen, die vrolijk middelpunt en gangmaker was van familie feesten, maar ook gesprekken kon voeren die ver boven het oppervlakkige uitstegen....

Ik houd van hem.

Een nieuwe toekomst voor het OPEN ARCHIEF

Na ruim twee jaar zal Cogis begin volgend jaar het Open Archief, de website met verhalen en jeugdherinneringen van kinderen en kleinkinderen van zogenoemde 'foute' ouders, overdragen aan het Nationaal Archief in Den Haag. Daar zal de website deel gaan uitmaken van de uitgebreide collectie van bronnen en informatie met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog. Welke consequenties heeft dit en welke initiatieven zal Cogis tot het einde van 2010 nog ontplooien ten aanzien van het Open Archief?

Aan de start van het project het Open Archief in 2008 kreeg Cogis van het ministerie van VWS een subsidiebedrag waarmee een verhalenwebsite ontwikkeld kon worden die ruim een jaar online kon zijn. Eind vorig kon

Cogis melden dat door aanvullende subsidies - waaronder van Stichting Vrienden van Werkgroep Herkenning - het voortbestaan van de website met een jaar verlengd kon worden. In het afgelopen jaar zijn wij op zoek gegaan naar een duurzame oplossing voor het voortbestaan van de website. Het overdragen van het Open Archief naar het Nationaal Archief in Den Haag zorgt er niet alleen voor dat nieuwe verhalen kunnen blijven worden verzameld, maar ook dat de verhalen een historische context meekrijgen door allerlei informatie die beschikbaar is bij het Nationaal Archief. U kunt hierbij denken aan bijvoorbeeld het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging.

De meest zichtbare verandering van de overdracht naar het Nationaal Archief zal de vernieuwing van de vormgeving en de uitbreiding van een aantal mogelijkheden van de website zijn.

De vormgeving zal een uitstraling krijgen die past bij de huisstijl van het Nationaal Archief, zodat herkenbaar is dat het Open Archief hiervan een onderdeel is. Wat betreft de technische mogelijkheden zullen deze grotendeels hetzelfde blijven als de huidige website: mensen kunnen verhalen publiceren (toezenden aan de redactie), foto's toevoegen, desgewenst anoniem een verhaal plaatsen, reacties achterlaten, historische informatie omtrent het onderwerp vinden en oproepen plaatsen. Nieuwe mogelijkheden van de site zullen daarnaast zijn: het kunnen printen van een verhaal, de lettergrootte van een verhaal aanpassen, een verhaal per email naar een belangstellende sturen, via een landkaart zoeken naar verhalen uit een bepaalde plaats en het toevoegen van filmpjes. Een mooi voorbeeld van een site met vergelijkbare mogelijkheden is het Verhalenarchief van het Nationaal Archief, zie: www.hetverhalenarchief.nl.

De komende maanden zal Cogis bezig zijn om samen met het Nationaal Archief een nieuwe website te ontwikkelen en de verzamelde verhalen over te dragen. De betrokken auteurs zullen persoonlijk op de hoogte worden gesteld van de ophanden zijnde overdracht en hier aan

verbonden veranderingen. Mocht u hierover nu al vragen hebben dan kunt u zich wenden tot mijn collega Jonna Lind, email: j.lind@cogis.nl of telefoon: 030-296 80 12.

Interviewproject en schrijfworkshop in het najaar

Totdat het Open Archief is overgegaan naar het Nationaal Archief blijft Cogis zich richten op het verzamelen van verhalen. In dat kader heeft Cogis in samenwerking met de School voor Journalistiek in Utrecht een interviewproject opgezet dat komend najaar zal starten. Onder begeleiding van docent Chris van der Heijden zullen ouderejaars studenten kinderen en kleinkinderen van 'foute' ouders interviewen. Het resultaat kan een geschreven tekst zijn, maar ook een interview opgenomen op audio of video. Alle interviews zullen - desgewenst anoniem - te raadplegen zijn op het nieuwe Open Archief. Wilt u ook uw verhaal vertellen? Neem dan contact op met mijn collega Jonna Lind. Zie voor meer informatie: www.hetopenarchief.nl/interviewproject-najaar2010. Op 12 en 26 oktober a.s. zal Lies Schneiders bij Cogis voor de laatste keer een

Guantánamo in Nederland Een blinde vlek in ons geschiedenisonderwijs

Rien van den Broek

Ruim honderdduizend Nederlanders, beschuldigd van samenwerking met de Duitsers, zaten direct na de oorlog in het kader van de Bijzonder Rechtspleging opgesloten in interneringskampen in afwachting van hun proces. De omstandigheden in die kampen waren vaak erbarmelijk.

Dat niet alle historische feiten en gebeurtenissen in ons geschiedenisonderwijs aan bod komen, is uiteraard begrijpelijk. Bepaalde zaken, waarop wij als Nederlanders niet bepaald trots kunnen zijn, sterker nog, waarvoor we ons zelfs diep moeten schamen, worden echter min of meer bewust overgeslagen.

Te denken valt hierbij aan de slavenhandel – mede een uitvloeisel van de door onze premier zo geroemde VOC-mentaliteit – en aan de door generaal Van Heutz en zijn mannen aangerichte slachtingen tijdens de Atjeh-oorlog of de gedurende de politionele acties door Nederlandse militairen bedreven wandaden, zoals het optreden van kapitein Westerling of het op 6 december 1947 in Rawagede op Java aangerichte bloedbad, 'een oorlogsmisdaad, die Nederland eeuwig tot schande zal blijven' Zeer terecht wordt aan deze excessen de laatste tijd – althans in de media – meer en meer

tweedelige schrijfworkshop geven in het kader van het Open Archief. De workshop is gericht op het geven van handvatten om jeugdherinneringen te kunnen ordenen en onder woorden te brengen. Zie voor meer informatie: www.hetopenarchief.nl/workshop-oktober2010. Deelname is zoals u weet gratis, maar daartegenover staat wel dat u een bijdrage aanlevert voor de verhalenwebsite. Aanmelden kan bij mijn collega Nel Jansen, email: n.jansen@cogis.nl of telefoon: 030-296 80 00.

Omdat dit artikel over het Open Archief de laatste van mijn hand is - eind augustus zal ik Cogis verlaten - wil ik graag iedereen van Werkgroep Herkenning die zich heeft ingezet voor het Open Archief, op welke manier dan ook, van harte bedanken. Ik wens het Open Archief een mooie toekomst toe!

Ceciel Huitema

aandacht geschonken. Maar dat geldt in veel mindere mate voor een van de zwartste bladzijden in onze vaderlandse geschiedenis, namelijk de toestanden in de interneringskampen, waarin direct na de Tweede Wereldoorlog zo'n 120.000 landgenoten, die op een of andere wijze met de Duitse bezetter hadden samengewerkt, lid van de NSB waren geweest of als vrijwilliger in Duitse krijgsmacht waren getreden, vaak zonder enige vorm van proces en in een aantal gevallen volkomen ten onrechte, werden opgesloten. Dit alles in het kader van de Bijzondere

Rechtspleging (1945 – 1952), waarvan de wetsbesluiten en strafbepalingen gedurende de oorlog door het naar Londen uitgeweken kabinet waren voorbereid. Hierbij werd ook de doodstraf wederom tijdelijk ingevoerd.

Kampen

De toestanden die in deze kampen heersten waren in de meeste gevallen met geen pen te beschrijven. 'Soms waren de omstandigheden even mensonterend als ze in de Duitse kampen waren geweest', schrijft de historicus Eric Slot. Moord, doodslag, foltering, mishandeling, het opzettelijk onthouden van medische zorg, vaak de dood ten gevolge hebbend, uithongering en een scala van zedenmisdrijven waren – zeker gedurende de eerste maanden aan de orde van de dag. De deken van de orde van advocaten in Maastricht

schreef hierover zelfs een artikel in een plaatselijke krant met als titel *Dachau in Maastricht?*

En de historicus Alex Bakker sprak onlangs tijdens zijn inleiding op een TV-documentaire over de toestanden in Kamp Westerbork, waar vele al of niet 'foute' Nederlanders waren geïnterneerd, van 'een Guantánamo in Nederland.'

Veel geïnterneerden werden niet alleen met hechtenis, geldboetes, verbeurdverklaring van geld en goederen en ontzetting uit hun burgerrechten bestraft, maar bovendien werden hun huizen leeggeplunderd door het gepeupel en door leden van de BS. De laatstgenoemden namen ook voor een groot deel de bewaking van de kampen voor hun rekening en werden vanwege de door hen bedreven wandaden dikwijls als Binnenlands Schorem betiteld. In een geheime brief van minister-president Gerbrandy aan Wilhelmina, d.d. 16 december 1946 staat te lezen dat zich

'sinds de bevrijding talrijke elementen in de Binnenlandse Strijdkrachten hebben ingedrongen, wier verleden en gedraging de BS onder de bevolking een zeer slechte naam bezorgen'

In opdracht van de Parlementaire Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940 – 1945 werd in 1950 naar aanleiding van de

steeds luider wordende klachten over de vaak mensonterende toestanden in de interneringskampen een onderzoek ingesteld door baron Tuijll van Serooskerken, procureur-fiscaal bij de Bijzonder Raad van Cassatie.

Met de resultaten en conclusies van dit onderzoek is in feite nooit iets gedaan.

Een uitvoerig overzicht van de vele interneringskampen en de daarin door bewakers bedreven gruweldaden is te vinden in het boek over de gevolgen van de Bijzondere Rechtspleging van Henk Eefting. Verdere mededelingen over ernstige misstanden en wandaden zijn o.a. te vinden bij De Jong, Barnouw en Woltjer.

Dat er desondanks mensen zijn die deze schendingen van de mensenrechten op een onvoorstelbare manier bagatelliseren, moge blijken uit de verbijsterende uitspraak van Liesbeth Zegveld, hoogleraar Internationaal Humanitair Recht aan de Universiteit van Leiden, die in dit verband spreekt van 'onjuistheden die hebben plaatsgevonden in het kader van de zogenaamde Bijzondere Rechtspleging'

Onderwijs

Ondanks de rapportage in diverse publicaties en de in de eerste jaren na de oorlog verschenen berichten in diverse dagbladen wordt deze duistere periode in onze vaderlandse historie in het geschiedenisonderwijs nog steeds vrijwel volkomen genegeerd.

In de meest gebruikte geschiedenismethoden voor het voortgezet onderwijs, zoals *Memo* (Malmberg), *Feniks* (Thieme Meulenhof), *Sprekend Verleden* (Nijgh Versluis), *Plein M* (Noordhoff), *Sporen* (Noordhoff) en *Geschiedeniswerkplaats* (Noordhoff), komen de gevolgen van de Bijzondere Rechtspleging niet aan de orde. Dat geldt overigens eveneens voor de in het basisonderwijs gebruikte methoden. Alleen de behandeling van de zogenaamde 'moffenhoeren' – weliswaar geen uitvloeisel van de Bijzondere Rechtspleging - komt hier en daar ter sprake. Zo lezen wij in de methode *Wijzer door de tijd* (Noordhoff) op pagina 54: 'Er waren ook mensen die wraak namen. Ze schoren meisjes kaal die met Duitse soldaten waren omgegaan.' In de methode *Brandaan*' (Malmberg) wordt dezelfde situatie

wat genuanceerder en met meer zin voor de realiteit beschreven: 'Veel mensen lieten pas na de bevrijding merken hoe erg ze de Duitsers haatten. Ze wilden iets doen om te laten zien hoe kwaad ze waren. Sommige mensen zochten meisjes die verkering hadden gehad met een Duitse soldaat. Ze knipten de meisjes kaal en scholden hen uit. Na de oorlog was het makkelijk om een held te zijn.' (pag. 84). De meeste Nederlanders hielden zich dan ook tijdens de oorlog – voorzover ze niet in het verzet zaten of als vrijwilliger aan het Oostfront vochten - inderdaad afzijdig en probeerden alleen maar te overleven.

Ook de door een aantal hoogleraren opgestelde geschiedenis canon, die overigens geen verplichtend karakter heeft, gaat volledig aan de Bijzondere Rechtspleging en haar gevolgen voorbij.

De tekst van het onderwerp – De Tweede Wereldoorlog. Bezetting en bevrijding – wordt besloten met de zin: 'In mei 1945 tekende de Duitse commandant de overgave en was heel Nederland bevrijd.' Wat direct daarna gebeurde, is kennelijk niet belangrijk en opzienbarend genoeg om in het geschiedenisonderwijs te worden behandeld.

Een meer kritische houding ten opzichte van onze eigen geschiedenis is zonder meer wenselijk en noodzakelijk.

De veelgehoorde argumenten dat het al zo lang geleden is of te schokkend zou zijn, snijden geen hout. Geldt dat dan ook niet voor de slavenhandel en de in ons voormalige Indië begane misdaden?

Guantánamo aan de Rijn

In 2006 werd er in Zuilen een bijeenkomst van de Werkgroep Herkenning gehouden. Daar was aan de orde wat het NIOD ging doen. De kinderen van NSB-leden zouden onderwerp van studie worden en Ismee Tames werd aan ons voorgesteld.

Er was gelegenheid tot vragen stellen aan een panel, waarin o.a. professor Peter Romijn van het NIOD zitting had. Ik vroeg hem hoe het kwam dat de gemiddelde Nederlander zo

weinig weet van de vervolging van politieke tegenstanders vanaf 1944/1945. En praktisch niets over de uitwassen daarvan. Ik vroeg hoe daarin verandering kon komen. Zijn antwoord kwam erop neer dat verbetering moest beginnen in het onderwijs.

Als uitvloeisel daarvan deed Rien van den Broek, voormalig docent Duitse Taal- en Letterkunde en Duitse Geschiedenis aan de VU te Amsterdam, tevens lotgenoot, een onderzoek in leerboeken geschiedenis voor het basis- en voortgezet onderwijs. Hij constateerde daarin bijna volkomen afwezigheid van de vervolging op zich en de excessen daarvan. Met die constatering in het hoofd schreef hij voor het blad Kleio voor geschiedenisleraren een artikel in het meinumner van 2010, hierboven integraal opgenomen.

Het is een poging een einde te maken aan het verzwijgen van schending van grondrechten door het bevoegde Nederlandse gezag in 1944/1945. Dit mede als tegenwicht voor de mening die zich in Nederland na de oorlog heeft postgevat dat afrekening met de politieke tegenstanders (ook naar mijn mening noodzakelijk) netjes is verlopen.

Gerrit Bothof, historisch onderzoeker en publicist

Evaluatie beleid Stichting Werkgroep Herkenning periode 2007-2010

Hieronder vindt u de beleidsuitgangspunten voor 2007 – 2010 en in cursief hoe hier in deze periode uitvoering aan gegeven is.

1. Stimuleren van historisch onderzoek.
Dit houdt vooral in dat we het NIOD helpen, waar we kunnen.
Zoals het er nu naar uitziet voldoet het NIOD onderzoek over de KFO niet aan de verwachtingen, ook is er scepsis t.o.v. het inmiddels gestarte onderzoek van Bram Enning over de hulpverlening aan KFO.
2. Zorgen dat er een Open Archief (van levensverhalen van KFO) komt.
Naast de wetenschappelijke belangstelling is het belangrijk het verhaal van de mensen zelf vast te leggen, voordat het te laat is. Dit zou kunnen in een Open Archief (OA)
Het OA is tot stand gekomen, Herkenning is vertegenwoordigd in de Begeleidingscommissie. Het OA zal bij het Nationaal Archief worden ondergebracht.
3. Streven naar verandering van het beeld van de collaboratie bij het publiek.
Er zou eigenlijk een nieuw standaardwerk moeten komen dat al het deelonderzoek samenvat in een voor het publiek toegankelijke en aansprekende taal.
Welke rol kan Herkenning hierbij spelen? In elk geval zal het netwerk met al bekende historici onderhouden moeten worden.
Dit netwerk heeft zich gebogen over het boek van Ismee Tames en naar aanleiding daarvan is besloten een symposium over de geschiedschrijving over KFO te houden. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden en is geëvalueerd.
4. Voorlichting aan en communicatie met onze achterban
Als Herkenning hebben we drie mogelijkheden tot onze beschikking
- de website waarop informatie over actuele gebeurtenissen en een agenda staat.
De website wordt goed bijgehouden met actuele berichten en fungeert ook als archief van Herkenning.
Om de website intensiever te benutten voor voorlichting en communicatie met de achterban
is er de wens om een forum te gaan opzetten
- het Bulletin.
Het Bulletin is, gezien de beperkte frequentie van verschijnen, het medium voor achtergrondinformatie en uitwisseling van meningen binnen de door Herkenning gestelde doelstellingen.
- het Open Archief
Het Open Archief richt zich op verhalenverzameling bij KF, maar kan met een dagelijks aanwezige webmaster, ook actuele informatie/voorlichting geven in dat kader -
5. Voorlichting over KFO via educatie
Er zijn nog twee belangrijke peilers:
De voorlichting op scholen stimuleren
Enkele donateurs en twee bestuursleden nemen deel aan Gast sprekerproject van Westerbork.
Voorlichting in verzorgings en verpleegtehuizen in gang zetten
Cogis zal aandacht besteden aan onze achtergrond in haar trainingen aan personeel in

verzorgings- en verpleegtehuizen. Dit is afgesproken na een donateursdag over ouder worden met een oorlogsverleden.

6. Hulpverlening

- Via de telefoongroep

Er is een mailadres gerealiseerd waardoor de telefoongroep vragen kan beantwoorden zonder hun persoonlijke adres te hoeven prijs geven.

De mails komen via de website en het secretariaat binnen en worden doorgestuurd.

- Via de gespreksgroepen

Er is steeds minder behoefte aan gespreksgroepen voor de oudere 2^e generatie, maar wel aan gespreksmogelijkheden voor de 3^e generatie en jongeren uit de 2^e generatie.

Er is een nieuwe gespreksgroep voor de 3^e generatie en jongeren uit de 2^e generatie gestart.

Er wordt bekeken of er behoefte is aan een landelijke gespreksgroep voor de 2^e generatie en aan zg. reüniebijeenkomsten, die dan met steun van Herkenning door donateurs zelf kunnen worden gerealiseerd

CONCEPT BELEIDSPLAN 2011 –2013

1. Stimuleren van historisch onderzoek

Het onderzoek door het NIOD stelt tot nu toe teleur. Herkenning gaat zich beraden op de aard van de contacten met het instituut.

2. Beeld van Herkenning naar buiten toe

Herkenning heeft altijd het imago gehad van een betrouwbare, redelijke en niet-geradicaliseerde organisatie overeenkomstig de doelstellingen. Bij het ons presenteren naar de buitenwereld moeten we hierop blijven letten.

3. Streven naar verandering van het beeld van collaboratie bij het grote publiek

Hebben we als Herkenning hierin nog een taak? Een groot nieuw standaardwerk over de oorlog blijft in onze ogen noodzakelijk. Chris van der Heijden is met een nieuw boek bezig over de oorlog na de oorlog waarop hij gaat promoveren.

Hoe kunnen we een positief vervolg geven aan het symposium?

4. Hoe zorgen we ervoor dat "onze erfenis" aan ervaringskennis veilig wordt gesteld ?

Op initiatief van Kombi en Herkenning wordt samen met Cogis en enkele zusterorganisaties gekeken naar mogelijkheden voor een digitaal kenniscentrum ten behoeve van vooral de naoorlogse generatie.

5. Kennis verzameld in de verhalen op het OA

Deze kennis zou geïnventariseerd moeten worden. Binnenkort vinden hierover besprekingen plaats met een onderzoekster.

6. Communicatie met de achterban

De website en het Bulletin blijven hun eigen rol hierin spelen, waarbij de website kan inspelen op actualiteit en het Bulletin de functie blijft houden van het geven van achtergrondinformatie en het uitwisselen van meningen van de donateurs.

De mogelijkheid aan de website een forumfunctie te verbinden zal gerealiseerd worden..

7. Voorlichting aan de buitenwereld

De contacten met het Gastspreekpunt Westerbork zullen geïntensiveerd worden. Met Cogis zal contact worden onderhouden over haar trainingen van personeel van verzorgings- en verpleeghuizen in verband met onze problematiek.

8. Hulpverlening

Hoewel de telefoongroep minder hulpvragen krijgt dan vroeger, is er nog steeds behoefte aan. Het team vrijwilligers, dat graag aanvulling wil, blijft voor deze taak beschikbaar. De gespreksgroep voor de 3^e generatie is van start gegaan en verloopt positief. Gespreks- en ontmoetingsmogelijkheden voor andere leeftijdscategorieën worden op realiseerbaarheid onderzocht.

Samenvatting verslag emailenquête 'Oorlogskranten vrij op internet?'

Het bestuur heeft de donateurs die over email beschikken de volgende vragen voorgelegd:

1. vindt u het een goede zaak als kranten uit de periode van WO II op het internet komen?
2. ziet u problemen in verband met uw eigen privacy of die van anderen?
3. hebt u suggesties op dit punt?

Ruim 50 donateurs reageerden, waarvoor dank.

Op de eerste vraag werd door de overgrote meerderheid geantwoord dat dit een goede zaak is. Iemand onderstreepte hoe belangrijk het is dat dit initiatief door de KB genomen wordt en niet door een willekeurige, al of niet betrouwbaar, persoon of groep.

Enkelen voegden hieraan toe dat het noodzakelijk is een bepaalde drempel in te bouwen, zodat mensen enige moeite moeten doen om de informatie te verkrijgen, die – daar is vrijwel iedereen het over eens – eindelijk voor iedereen (met historische belangstelling) toegankelijk is. Dat er misbruik van gemaakt zou kunnen worden door neo-nazi's acht men klein. Openbaarmaking van kranten van toen kan integendeel ook bijdragen aan betere kennis over racisme en de uitingen ervan. Enkelen vermeldten zelf deze informatie te kunnen gebruiken.

Op de tweede vraag antwoordde vrijwel iedereen voor zichzelf of zijn kinderen geen problemen te verwachten, maar wel voor de generatie van de ouders, die voor zover nog in leven, vaak geconfronteerd worden met nare situaties in verzorgingstehuizen.

De suggesties die bij vraag 3 gegeven werden betroffen vooral het inbouwen van een drempel om toegang te krijgen tot de site.

Op de bijeenkomst op de KB kregen de aanwezigen gelegenheid om hun standpunt toe te lichten. Men sprak lovende woorden aan het adres van Herkenning, dat de achterban had geconsulteerd (voor zover mogelijk in de korte tijd) en openbaarmaking steunt.

Er werd gememoreerd dat misbruik vrijwel niet voorkomen kan worden. De winst van openheid en toegankelijkheid mag niet worden teniet gedaan door angst voor misbruik.

De last die de oudergeneratie zou kunnen ondervinden werd door een communicatie-deskundige gerelativeerd, omdat de oudere generatie zelf weinig vaardig is op het gebied van het gebruik van internet en informatie dus meestal niet zelf zal op-googlen. Bovendien staan de naoorlogse kranten al op internet, met daarin dus ook verslagen van arrestaties en rechtzaken voor de tribunaal. Is daar merkbaar een negatieve invloed van uitgegaan?

JUBILEUM KOMBI

Op 29 mei vierde onze zusterorganisatie Kombi het feit dat 20 jaar geleden de Stichting Kombi werd opgericht, na een onofficiële start op een weekend in het voorjaar van 1988.

Dagvoorzitster Freddy Cochius heette de aanwezigen welkom en zette Gelske van der Vlugt, een van de initiatiefneemsters van dat eerste weekend, in het zonnetje vanwege haar benoeming tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Hierna schilderde voorzitster Marja Vinjé een boeiend beeld van 20 jaar Kombi.

Het woord was toen aan de schrijfster Hella de Jonge, die stukjes voorlas uit haar boek 'Los van de wereld' waarmee zij ons meenam naar de leefwereld van de generatie van de na de oorlog geboren, die de gevolgen meedragen

van de oorlog die hun ouders meemaakten.

Alles wat er in het dagelijks leven gebeurde werd met de oorlog in verband gebracht. Geen enkel leed was zo groot als dat van de ouders; zelfs toen het tweede kindje van Hella overleed, viel dat verlies in het niet bij dat van haar ouders. Haar ouders konden met vrienden wel plezier maken, maar met hun kinderen niet. Haar vader, de humoristische schrijver Eli Asscher, overschreeuwde zijn leed door het komische. Pas aan het eind van zijn leven was hij in staat een ernstig stuk te schrijven, n.l. over het Apeldoornse Bos. Haar voordracht riep bij de aanwezigen veel herkenning op, niet alleen bij de naoorlogse generatie.

Loes Schneider en Miel Andriessse bezoeken al jaren samen scholen in Nederland, België en Duitsland met hun verhalen die zij vertellen aan de hand van foto's en spulletjes die zij bij zich hebben in een kinderkoffertje. Zij zijn beiden tijdens de oorlog geboren en hebben nauwelijks echte herinneringen aan de oorlogstijd, maar hun verhaal, vooral gebaseerd op 'van horen zeggen' geeft toch een intrigerend beeld van hun kindertijd. Het koffertje symboliseert de vele malen dat zij verhuisd zijn en ergens weer opnieuw moesten beginnen.

De vader van Loes was een Duitser die al voor de oorlog in Nederland woonde. Hij is aan het Oostfront omgekomen. De leden van het gezin hebben geruime tijd op verschillende locaties gewoond, na de oorlog volgde de gezinshereniging. Op school werd Loes gepest omdat ze een Duitse was. Ze heeft van het verleden vooral overgehouden dat ze geen eigen mening mocht hebben of uiten. Bij Kombi heeft ze geleerd dat haar mening er wél toe deed. In 1996 heeft ze haar vaders graf bezocht, ergens in Moldavië.

Miels ouders namen het moedige besluit om hun kind van enkele maanden oud te laten onderduiken. Hij belandde via een aantal adressen tenslotte bij de familie Verheesch, waar hij het geweldig goed heeft gehad. Na de oorlog bleken alleen Miels oma en twee tantes de holocaust overleefd te hebben. Oma kwam Miel halen en stond er op dat hij bij een Joodse familie zou opgroeien. Miel voelde zich daar niet prettig en toen hij 13 werd, werd hem verteld wie zijn echte familie was. Dat bracht hem in een identiteitscrisis, waarna leren op school niet meer lukte. Hij kon op adem komen als hij in de vakanties naar zijn onderduikouders ging. Hij heeft zijn haat tegen al wat Duits was moeten overwinnen – en dat is hem gelukt.

Daarom is hij heel blij dat hij samen met Loes op scholen kan laten zien, dat mensen van zo diverse achtergrond elkaar de hand kunnen reiken.

Hierna sprak Dirk Mulder, directeur van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Toen hij in 1986 daar ging werken,

leek 'de oorlog' op zijn retour, maar de interesse leeft voort, al beleven kinderen en kleinkinderen die anders dan de oorlogsgeneratie. Duidelijk is geworden hoezeer de onverwerkte problemen van deze generatie doorgegeven zijn aan de volgende. Westerbork kan meehelpen om taboes te doorbreken, zoals Kombi heeft gedaan door alle oorlogskinderen welkom te heten. Als directeur van een Herinneringscentrum moet je vaak grenzen aftasten. De tentoonstelling over Westerbork als interneringskamp leverde negatieve kritiek, naast positieve, en bewerkte

in elk geval dat KFO mee konden gaan doen in duo-gastlessen. In Westerbork werken Duitse jongeren in het kader van Aktion Sühnezeichen; dat geeft soms wrijving, maar maakt ook prachtige ontmoetingen mogelijk. Westerbork coördineerde een bezoek van Dutchbatters aan Sebrenica – er had van alles mis kunnen lopen, maar de ontmoetingen met de vrouwen van Sebrenica verliepen erg positief. Dirk Mulder vindt het persoonlijke verhaal en de dialoog belangrijk omdat het abstracte verhaal van de oorlog omgezet wordt in een navoelbaar verhaal van mensen met wie men zich kan identificeren.

Na de middag hield Erik Romme, als psychotherapeut werkzaam bij Centrum '40-'45, een voordracht over het werken met vluchtelingen.

De kennis opgedaan bij het werk met oorlogsgetroffenen kan gebruikt worden bij therapie aan vluchtelingen,

omdat er overeenkomsten zijn in de problematiek, naast uiteraard duidelijke verschillen. Van de therapeut wordt ook bij beide groepen een open en begrijpende houding verwacht.

In een forum, geleid door Erik Guns van Herinneringscentrum kamp Westerbork werd gesproken over de betekenis van Kombi: mensen samen brengen, vertrouwen, samen leed verwerken, elkaar steunen.

De gespreksgroepen waren vooral in de periode 1990 – 2000 zeer succesvol, de animo ervoor liep daarna snel terug. Moeilijk te zeggen waar dit door veroorzaakt werd. De naoorlogse generatie heeft minder dan de kinderen van de oorlog hun weg naar Kombi gevonden. Onbekendheid kan een reden zijn, maar ook het ontbreken van een extra bindende factor zoals bij de Joodse en de Indische naoorlogse generatie.

Hierna werd door zes Kombianen een cabaret gebracht dat door het uitlopen van vroegere programmapunten ingekort moest worden, om aan de Sintiband van Roma Mirando de eer te kunnen geven dit jubileumfeest met muziek te kunnen afsluiten.

Gonda Scheffel-Baars

Tentoonstelling kamp Vught

In het vorige bulletin werd een tentoonstelling aangekondigd in het kamp Vught en het Vughts historisch museum over de reacties van de inwoners van Vught op de inrichting en aanwezigheid van dit kamp in hun naaste omgeving. Ik bezocht het museum Nationaal Monument Kamp Vught, maar kreeg daar nauwelijks iets over het aangekondigde onderwerp te zien. De vrijwilligers bij de balie gaven mij ook geen nadere uitleg toen ik mijn verbazing daarover bij hen uitte. Ik schafte de dvd 'Het kwaad buiten' aan; hierop komen acht personen aan het woord die uitdrukking geven aan hun gevoelens en reacties van die tijd. De informatie waarvoor ik naar Vught reisde kreeg ik dus toch nog (in het decembernummer ga ik er nader op in), maar ik voelde me door de aankondiging die we toegestuurd hadden gekregen toch op het verkeerde been gezet. Om anderen een soortgelijke ervaring te besparen heb ik contact met het museum gezocht. De reacties van de omwoners komen uitgebreider aan de orde in het Vughts museum en ook in de luisteroute die de twee musea verbindt. De tentoonstelling duurt nog tot 9 januari 2011.

GSB

WWW.WO2-MUZIEK.NL/NL

Deze website gaat over de betekenis van muziek in de Tweede Wereldoorlog in het toenmalige Koninkrijk der Nederlanden. Verboden muziek, muziek uit kampen, amusementsmuziek, propagandaliederen en andere werken die in de oorlogsjaren zijn ontstaan, zijn op deze site te horen. De muziek, artikelen, films en foto's en vele archiefdocumenten vertellen over de macht en de onmacht van muziek, over leven en overleven met muziek in de oorlog.

Boekpresentatie zondag 5 september in het Herinneringscentrum Westerbork

Interneringskamp Westerbork,
verhalen van een vergeten verleden 1945-1948
- *Guido Abuys en Bas Kortholt*

Kinderen van de NSB
interviews met kinderen van 'foute ouders' -
Jannie Boerema

Geïnterneerden, kinderen van 'foute' ouders, Joodse kampoverlevenden, bewakers, personeel en omstanders vertellen over een tot nu toe onbeschreven periode. Voor velen van hen is de Tweede Wereldoorlog nog steeds niet ten einde....

Om 13.00 uur werden wij verwelkomd door de heer Dirk Mulder, directeur van het herinneringscentrum. Hij merkte op dat het kamp dienst heeft gedaan als opvang van heel verschillende groeperingen. Het meest bekend is het als doorgangskamp voor Joden op weg naar de vernietigingskampen.

Maar een herinneringscentrum moet aandacht geven aan alles wat daar heeft plaatsgevonden. Dat is niet gemakkelijk omdat het zoveel verschillende gevoelens oproept.

'De boeken die vandaag worden gepresenteerd hebben alles met Westerbork te maken in een bepaalde fase en daarom willen wij daar vandaag ook aandacht aan schenken', zei hij.

Wij zagen enkele fragmenten uit de documentaire *herinneringskamp Westerbork*, waarna Jannie Boerema enkele interviews met mensen voorlas uit haar boek *Kinderen van de NSB*.

Zij vertelde dat het haar door sommigen kwalijk werd genomen dat zij dit boek schreef. Zij stelt in haar boek het persoonlijke gevoel van de geïnterviewde centraal, waardoor het ook heel kwetsbaar aanvoelt.

Uit wat zij voorlas bleek mij met hoeveel inleving en gevoel ze schrijft; dat sprak me erg aan.

Voor haar is duidelijk geworden dat een trauma

levenslang is.

Een duo-gastles, zoals die op scholen wordt gegeven (vanuit het steunpunt gastsprekers in Westerbork) werd gegeven door Karin Bruggeman (kind van 'foute' ouders) en Fanny Heymann (Joodse kampoverlevende).

Vanuit Herkenning zijn er meerdere gastsprekers, maar Westerbork wil er graag meer.

Het is goed om te horen en te zien dat vanuit beide invalshoeken over de invloed van de oorlog wordt gesproken, waaruit blijkt dat verzoening tussen kinderen van beide achtergronden mogelijk is. Beiden hebben als kind situaties meegemaakt waar ze zelf niet voor kozen, maar meemaakten. Waar, vooral op veel scholen nog niet anders naar voren komt dan dat alle NSB'ers landverraders zijn en de Joden slachtoffers, kunnen we hier laten zien dat zeker de kinderen, daaruit geboren, niet elkáár als zodanig hoeven te benaderen en samen kunnen vertellen wat hun kinderjaren en wat ze toen hebben meegemaakt voor hen hebben betekend.

In zijn toespraak las prof. dr. Hans Blom het voorwoord voor dat hij heeft geschreven voor het boek *Interneringskamp Westerbork*.

Een ontroerend en open verhaal over zijn eigen leven als kind en kleinkind van....., hoewel vader alleen voor de oorlog en kort.

Grootvader bleef trouw aan Volk en Vaderland en zei eens trots dat al zijn zeven kinderen dat waren.

Vader werd als kind niet meer genoemd, omdat hij geen lid was gebleven. Grootvader had acht kinderen.

Toch heeft vader zijn moeder (na het overlijden van grootvader in het kamp) uit Westerbork meegenomen naar huis, waardoor Hans in zijn kinderjaren is opgegroeid met een hele lieve oma, zoals hij vertelt.

Bas Kortholt (onderzoeker Herinneringscentrum Kamp Westerbork) vertelde iets over Dolle Dinsdag in Westerbork.

Er werden tijdelijk gevluchte NSB'ers en SS'ers op doorreis naar een andere bestemming, vaak nog onbekend, opgevangen in het kamp, terwijl

aan de andere kant van het prikkeldraad Joodse mensen wachtten op de trein die hen naar Duitsland zou brengen, zoals we nu weten, naar de vernietigingskampen. Wat bizar!

Veel van deze vluchtelingen hebben zich ook in en rondom Westerbork gevestigd of gingen door naar Duitland, omgeving Lünenburgerheide, zo zei Kortholt in zijn voordracht.

Hierna volgde de uitreiking van de eerste exemplaren aan mevr. Tanja Klip (lid van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe). Daarbij werd de historische gelaagdheid van kamp Westerbork benadrukt:

slachtoffer-dader

goed-fout

nuancering

Dit vraagt om voortdurende bezinning in onze maatschappij.

Na de afsluiting om ongeveer 14.30 uur was er gelegenheid onder het genot van een glaasje, met elkaar van gedachten te wisselen.

Jeanne Diele (bestuurslid Herkenning)

Gevonden?

Op de donateursdag is waarschijnlijk een stuk tekenpapier formaat A4 met aan één kant een gekartelde rand blijven liggen of per ongeluk door iemand meegenomen. Er staat een pasfoto van een man op.

Wendt u tot het secretariaat als u hier inlichtingen over kunt verschaffen.

Mededelingen van de Stichting Verwantschapsvragen

Schrijfwedstrijd

De Stichting Verwantschapsvragen heeft een Stichting Literaire Verwantschapsverhalen in het leven geroepen en deze Stichting wil graag verhalen ontvangen van een lengte van 800 tot 2400 woorden. De inzendingen kunnen tussen 1 november 2010 en 31 januari 2011 ingestuurd worden. De verhalen moeten gaan over de zoektocht naar een onbekende ouder; dit mag een eigen ervaring zijn of die van een ander (of zelf bedacht persoon). De beste inzending wordt gehonoreerd met € 1500,-, de tweede prijs bedraagt € 1000,- en de aanmoedigingsprijs bedraagt € 500,-.

Het wedstrijdreglement kan gedownload worden van de website

www.verzwegenverhalen.nl

Onderzoek

Maartje Ottens, studente aan de universiteit van Twente doet onderzoek naar verwantschapsvragen met betrekking tot het vaderschap. Wie aan haar onderzoek wil deelnemen krijgt een vragenlijst ter invulling toegestuurd. Meer informatie: m.ottens@student.utwente.nl.

Uitzending

De eerste aflevering van een serie van 10 DNA ONBEKEND II zal door de NCRV uitgezonden worden op 11 november om 21.30 uur. Voor meer informatie: dna.ncrv.nl.

Website

Op www.oorlogsliefdekind.nl vindt u verhalen over de liefde tussen Nederlandse militairen en Indonesische vrouwen en hun kinderen in de periode tussen 1946 en 1949.

Mogelijkheden tot inzage van dossiers bij het Nationaal Archief

In het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging zijn de justitiële dossiers van de van collaboratie met de Duitse bezetter verdachte Nederlanders ondergebracht.

De toegankelijkheid van de dossiers wordt bepaald door de Archiefwet van 1995.

Bij het Nationaal Archief gelden beperkende voorwaarden voor de inzage van de dossiers. Deze beperking geldt echter alleen als de persoon waarover informatie gezocht wordt in het archief nog in leven is. Is deze echter overleden, dan is het archief in principe voor iedere burger toegankelijk. Het Nationaal Archief wijst geïnteresseerden echter wel op de belangen van de kinderen en familie van de persoon waarover informatie gezocht wordt.

Adres:

Nationaal Archief
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

Openingstijden:

dinsdag	9.00 – 21.00 uur
woensdag t/m vrijdag	9.00 – 17.00 uur
zaterdag	9.00 – 13.00 uur

Familieleden van betrokkenen hebben recht op inzage als:

- de desbetreffende is overleden
- de desbetreffende toestemming geeft tot inzage

Als de aanvrager een verklaring van een psychiater of psychotherapeut kan overleggen waarin de hulpverlener duidelijk maakt dat het voor het geestelijk welzijn van de aanvrager onontbeerlijk is dat de gezochte informatie verkregen wordt, kan er informatie gegeven worden door een ambtenaar van het Rijksarchief; de aanvrager kan dan echter niet zelf het dossier inzien.

Voor informatie kan men contact opnemen met het Nationaal Archief (voorheen Rijksarchief):

telefoon: 070 3315444
fax: 070 3315499
email: info@nationaalarchief.nl
website: www.nationaalarchief.nl

Het verzoek tot inzage van een dossier moet schriftelijk worden ingediend bij het volgende adres:

Nationaal Archief
Secretariaat afd. Publiek
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

In dit verzoek dient voor te komen, moet respectievelijk bijgesloten worden:

- Naam, volledige voornamen, geboortjaar en –plaats van degene naar wie onderzoek wordt gedaan.
- Bewijs van overlijden van deze persoon (uittreksel uit het overlijdensregister, aan te vragen bij de afdeling Burgerzaken van de gemeente waar de persoon is overleden of een kopie van een rouwkaart). Voor een persoon geboren vóór 1909 is dit bewijs van overlijden niet noodzakelijk.

Als de persoon in kwestie niet overleden is dan is een door hem of haar getekende verklaring waarin toestemming verleend wordt noodzakelijk.

Deze verklaring dient vergezeld te gaan van een kopie van een geldig legitimatiebewijs van degene die toestemming geeft.

Bij het verzoek moet de relatie tussen aanvrager en de persoon in kwestie aangeduid worden, er moet een korte motivering gegeven worden van de wens tot inzage, en er moeten zoveel mogelijk relevante gegevens over de betrokkene vermeld worden, zoals naam, eventueel meisjesnaam, de organisatie waar hij/zij tijdens de bezetting lid van was.

Het Ministerie bekijkt of er een dossier over de persoon in kwestie aanwezig is.

Als dat niet zo is, wordt u dat gemeld. Als het wel aanwezig is, stuurt men u een brief met de regels van het inzagerecht. Daarop komt ook het telefoonnummer voor dat u bellen moet voor een afspraak. Meestal ontvangt u na twee tot drie weken antwoord.

Het is niet toegestaan documenten uit het dossier mee te nemen, er mag ook niets gekopieerd worden. U mag wel gegevens overschrijven. Een en ander is bedoeld om niet alleen de privacy van de betrokkene te beschermen maar ook die van de directe verwanten.

COLOFON

Het Bulletin is een uitgave van de Stichting Werkgroep Herkenning.

Het doel van de Werkgroep is:

- het bevorderen van hulpverlening aan hen die in hun persoonlijk en/of maatschappelijk leven moeilijkheden ondervinden, doordat een of beide (groot)ouder(s) aan de kant van de bezetter stond(en) dan wel tot de bezetter behoorde(n)
- bekendheid geven aan de problematiek van deze groepering

De Werkgroep is niet verbonden aan enige politieke partij, levensbeschouwelijke stroming of kerkelijk genootschap. De Werkgroep distantieert zich nadrukkelijk van elke vorm van of sympathie voor (neo)fascisme en (neo)nazisme.

Het Bulletin verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt half december 2010. Kopij hiervoor moet **uiterlijk 13 november** in het bezit zijn van de redactie: scheffelbaars@planet.nl of Gonda Scheffel-Baars, Nieuwsteeg 12, 4196 AM Tricht.

We stellen het op prijs als u uw bijdragen digitaal aanlevert. Is dat niet mogelijk dan zijn geschreven of getypte bijdragen op papier uiteraard ook welkom.

Niets uit dit nummer mag worden overgenomen anders dan na toestemming van de redactie.

Redactie:
Cuny Holthuis-Buve
Gonda Scheffel-Baars

Jaargang 25, nummer 3, september 2010

